

Становище
за гл. ас. д-р Жана Кръстева Тончева
за присъждане на научното звание „доцент“
по конкурс за доцент по професионално направление 2.1. Филология (Френски
език - Лингвокултура), обявен от СУ „Св. Климент Охридски“, публикуван в ДВ,
бр. 100 от 15.12.2017 г.

Становището дава: доц. д-р Мишел Димов Ников

Жана Кръстева Тончева е завършила с отличие специалността Френска филология с СУ „Свети Климент Охридски“ през 1980 година. От 1981 година тя е хоноруван асистент, а от 1983 година – редовен асистент по френски език към катедра „Западни езици“ при СУ. От 1994 година, тя преподава към катедрата по Романистика при ФКНФ, където понастоящем е главен асистент. Жана Кръстева чете към специалността Френска филология лекционни курсове по История на франкофонските цивилизации и Увод във френската фразеология. Води и занятия по практически френски език и специализиран (юридически) френски език.

През 2013 година, Жана Кръстева защити дисертация на тема „Устойчиви словосъчетания с прилагателно име за цвят в българския и френския език“ и получи научната степен „доктор“.

Специализирала е в университети на Франция, Белгия и Канада. Изнасяла е лекции в Университета „Гренобъл Алпи“ (Франция) в рамките на преподавателска мобилност по програма „Еразъм“.

Жана Кръстева сътрудничи като експерт към Министерство на образованието и науката. В периода от 2012 до 2017 година е била Председател на Асоциацията на преподавателите по и на френски език в България. За заслугите си на научно-преподавателското и общественото поприще и за приноса си към френската култура, през 2016 година Жана Кръстева бе удостоена от френското правителство с отличието „Офицер на Ордена на академичните палми“.

„Библиотечно-информационно обслужване“ към Университетска библиотека на СУ „Св. Кл. Охридски“, привежда данни за установени индексирани и цитирани публикации на Жана Кръстева, а именно: 10 цитирания, установени от авторката, 1 публикация в база данни на ИНИОН РАН, 29 публикации в библиотечните каталози на Националната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“ и 14 публикации в тези на Университетската библиотека на СУ „Св. Климент Охридски“; 2 публикации фигурират в *WorldCat OCLC*.

В документацията, представена за конкурса, фигурира списък от 51 публикации на авторката в български и чуждестранни издания. По-специално, за участие в обявения конкурс за доцент, тя представя: 1 монографичен труд, озаглавен „Устойчиви сравнения в български и френски език“ Университетско издателство „Свети Климент Охридски“, 2018, 292 страници (ISBN 978-954-07-4368-4), както и 7 статии, посветени на различни аспекти на монографичния труд и участие на авторката в 2 речника, издадени от издателство „Колибри“, София.

Представеният за хабилитацията труд увенчава многогодишните изследвания на Жана Кръстева върху устойчивите сравнения във френски и български език. Сравнен с дисертацията, трудът разширява обхвата на изследванията в тази област и задълбочава осмислянето на тяхното значение. Трудността при лексикографското представяне на

идиоматиката се оказва оправдана поради „многого изследователски перспективи“, които открива. Езиковедското изследване открива път към разкриване на своеобразното световъзприемане, представите и оценките на съответните езикови общности. Открива се път за изследване на „взаимовръзката между език и мислене, език и култура“, осмисля се „ролята на човека в света“ (с. 12). Изследването прераства от собствено езиковедско в лингвокултурологично. Като съпоставително между два езика, то придобива особено актуално значение „в условията на един глобален свят с изострена чувствителност към националната идентичност и с особена значимост на межкултурния диалог и разбирателство“ (пак там).

Ясно са очертани целите на съпоставителното изследване и са формулирани изследователските задачи (с. 14-15).

Методът на изследването е комплексен и позволява съжителство на няколко подхода: етнолингвистика, лингвокултурология и съпоставително езиковедско знание. Водещ е синхронният план, но не са изключени диахронните разрези; така се проследява „в развитие езиковата картина на света, която устойчивите съчетания съхраняват“ (с. 15).

Теоретичната интерпретация на проблемите е толкова богата и подробна, че в едно кратко становище могат да бъдат единствено споменати разгледаните проблеми.

В глава първа на труда е разгледано „сравнението като феномен на мисленето, езика и речта“, върху което се основава структурата на устойчивите съчетания – явление, колкото банално, толкова и сложно за изследване. Сравнението е разгледано като акт на познанието и мисловен процес. Разгледано е във връзка с изразяването му в езика и са систематизирани езиковите средства за изразяване на сравнителната семантика. Сравнението е разгледано като стилистична и реторическа фигура. Устойчивите съчетания са ситуирани от гледна точка на науките за езика, в светлината на когнитивистичните и лингвокултурологичните изследвания и са формулирани точни изводи за природата на сравнението.

Глава втора разкрива структурните и лексико-граматически характеристики на устойчивите сравнения и тяхната вариантност. Приведени са множество структурни формули. Отчетена е ролята на съществителното, глагола и прилагателното в структурата. Предмет на внимание са граматико-парадигматичните изменения на именните и глаголните компоненти. Вариантността е разгледана като явление, внасящо „елемент на относителност в самия характер на устойчивостта“ (с. 65).

Глава трета е посветена на семантичните характеристики на устойчивите сравнения в български и френски език. Разгледани са аспектът образност, начините за придаване на устойчивите единици на „изявен образно-експресивен характер“ (с. 80), ролята на еуфонията и каламбура за усилване на този характер. Разгледан е въпросът за компаратума, който се основава на „свързването на признака на сравнението с обект, осмислен като прототипичен носител на признака“ (с. 88). Обект на внимание са адекватните и глаголните устойчиви сравнения с интензифициращ характер, ролята на иронията в езика въобще и в устойчивите сравнения; съпоставени са в това отношение устойчивите сравнения във френски и български език.

В глава четвърта, устойчивите сравнения са разгледани като фрагмент от езиковата култура на света. Прави се лингвокултурологичен анализ на устойчивите сравнения в двата езика. Прави им се концептуално-семантична характеристика. Особено внимание се обръща на човека, разгледан като „концептосфера“. Отделно се разглежда концептосферата „Природа“, образите от света на животните, от битовото ежедневие, от възрастните и полови характеристики, родствените отношения, професионалните

занимания и социалното положение, физическите и психически състояния, етническата принадлежност, религията и религиозната обредност, митологията, историята. Класификацията на образите е изключително богата.

Многопосочният характер на изследването позволява на авторката да формулира многопосочни заключения, осветяващи обектите на изследването под множество ракурси.

Библиографията към труда включва 165 езиковедски публикации и 132 лексикографски източника и лингвистични корпуса. Тя свидетелства за къртовския труд на авторката за запознаване с литературата по въпроса и за голямата ѝ ерудиция, придобита в хода на изследванията.

Като резултат и завършек на внушителния труд по класифициране на устойчивите сравнения в двата езика, в края на монографията са приведени редица речници на последните. За български език, речниците са 5, толкова са и за френски език. И за двата езика, устойчивите съчетания са разделени на: 1) глаголни, 2) адективни, 3) адвербиални, 4) субстантивни и 5) редуцирани. Пред авторката се открива ново поле за дейност: как да организира тази информация за съставяне на двуезичен речник на устойчивите сравнения, предназначен за по-широка публика.

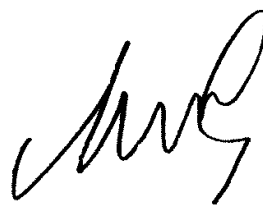
Заключение

При четене както на дисертационния, така и на хабилитационния труд на Жана Кръстева, осведоменият читател остава впечатлен от многообразието на гледните точки, от които се разглеждат изследваните обекти. Това не е самоцел. Засечени под различни ракурси, от гледна точка на различни науки, тези обекти придобиват обемност, яснота и всеобхватно обяснение, които не могат да бъдат постигнати с прилагане на тясно езиковедски методи. В съответствие е дълго кристализираните си изследователски намерения и следвайки първоначално изложените си в хабилитационния труд цели, авторката надхвърля традиционния обект на езиковедските изследвания и придава на труда си лингвокултурологична насоченост, в съзвучие с духовните потребности на настоящия исторически момент.

Изразявам дълбокото си убеждение, че на доктор Жана Кръстева трябва да се присъди научното звание „доцент“ по Френски език – Лингвокултура.

София, 05.05.2018 година.

Представил становището:

/доц. д-р Мишел Ников/